ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ:

Ἱστορική ἀναγκαιότητα ἡ σοσιαλιστική ἀλλαγή

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΙΗΜΕΡΗ ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Μέ ἐπιτυχία πού ξεπέρασε κάθε προσδοκία πραγματοποιήθηκε ἀπό τη Δευτέρα μέχρι τήν Πέμπτη αὐτῆς τῆς ἑβδομάδας τό διεθνές ἐπιστημονικό σεμινάριο πού ὀργάνωσε τό Κέντρο Μεσογειακῶν Μελετῶν, μέ θέμα «Ἡ μετάβαση στό Σοσιαλισμό (Οἱ διαστάσεις τῆς Δομικῆς Ἀλλαγῆς)».

Ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ σεμιναρίου ὀφείλεται στήν ἀθρόα συμμέτοχη διάσημων ξένων συνέδρων καί διακεκριμένων ἑλλήνων ἐπιστημόνων, πού μέ τίς τεκμηριωμένες εἰσηγήσεις τους ἔδωσαν τό ἐρέθισμα γιά τη διενέργεια ἑνός ἐκτεταμένου διαλόγου μέ τό ἀκροατήριο. Τό ἀποτέλεσμα ἤταν ν' ἀναπτυχθεῖ ἕνας ὑψηλός προβληματισμός κι ἑνας ἰδιαίτερα ἐποικοδομητικός ἐπιστημονικός διάλογος, πράγματα πού ἐπέτρεψαν νά ἐξαχθοῦν πολύτιμα συμπεράσματα πάνω στο θέμα αὐτῆς τῆς ἐκδήλωσης.

Πρόσθετη ἀπόδειξη τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σεμιναρίου, ἄλλα καί τῆς ἀνάγκης πού ὑπῆρχε γιά τη διεξαγωγή του, εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ αἴθουσα παρέμενε κατάνεστη συνεχῶς, κατά την τετραήμερη διάρκειά του, ἐνῶ τό ἀκροατήριο πίεζε τούς διοργανωτές γιά την παράταση τῶν συζητήσεων καί πέρα ἀπό τα προκαθορισμένα χρονικά πλαίσια!

Τό σεμινάριο πραγματοποιήθηκε στήν Πάντεια Σχολή, στήν αἴθουσα διεθνῶν συνεδρίων πού εἶναι ἐφοδιασμένη μέ σύστημα αὐτόματης μετάφρασης καί οἱ ἐργασίες του κάλυψαν ὀχτώ συνολικά συνεδριάσεις (πρωινές καί ἀπογευματινές)'

Στήν πρωινή συνεδρίαση τῆς Δευτέρας ἡ Λουκα Κατσέλη - Παπαστρατίου ἄνοιξε τό σεμινάριο, ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου Μεσογειακῶν Μελετῶν, τονίζοντας ὅτι ὁ σκοπός του ἤταν ἡ προώθηση τῆς ἀνάλυσης καί ὁ προσδιορισμός τῶν βασικῶν παραγόντων πού πρό-

'Ο κ. 'Αντρέ - Γκούντερ Φράνκ

'Ο κ. Χάινς - Γιοῦργκεν Ἄξτ

'Ο κ. Μπάλσα Σπάντερ

'Ο κ. 'Απ. Λάζαρης

'Ο κ. Γερ. 'Αρσένης

'Ο κ. Στεφ. Μπαμπανάσης

'Ο κ. Γιον. Παπαντωνίου

κειται νά ἐπηρεάσαν τή μετάβαση τῆς χώρας μας στό σοσιαλισμό.

Ἀμέσως μετά ἀπηύθηνε ἕνα σύντομο χαιρετισμό ἡ πρύτανις τῆς Παντείου κ. Ἀλίκη Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου, ἡ ὁποία ἐπεσήμανε τή σχέση ἀνάμεσα στή φύση τῆς Παντείου, σάν σχολής πολιτικῶν ἐπιστημῶν, καί τοῦ περιεχομένου τοῦ σεμιναρίου.

Τήν ἐπίσημη ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ σεμιναρίου κήρυξε ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ Ἀνδρέας Παπανδρέου, τό πλήρες κείμενο τῆς ὁμιλίας τοῦ ὁποίου δημοσιεύεται στή σελίδα 5 τῆς σημερινῆς «Ε.Τ.Κ.».

Ἀμέσως μετά πῆρε τό λόγο ὁ γνωστός σ' ὅλο τον κόσμο συγγραφέας καί θεωρητικός τῆς προβληματικῆς τοῦ Τρίτου Κόσμου, καθηγητής Σαμίρ Ἀμίν, πού σήμερα εἶναι διευθυντής ἐρευνῶν τῆς Ἐπιτροπῆς CODESRIA για τό μέλλον τῆς Ἀφρικῆς.

Ὁ Σαμίρ Ἀμίν συμφώνησε μέ τόν Α. Παπανδρέου πάνω στήν ἀνάγκη συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ στίς διαδικασίες τοῦ περάσματος στό σοσιαλισμό καί στην ἀδυναμία οἰκοδομησης τοῦ τελευταίου κάτω ἀπ' την ἐπιφοροστασία μιας ξένης δυνάμης.

Στή συνέχεια ὁ καθηγητής Ἀμίν ἀναφέρθηκε στά προβλήματα πού δημιουργοῦνται στην πορεία πρός τό σοσιαλισμό, για νά τονίσει μέ ἔμφαση:

— Τό βασικό πρόβλημα εἶναι τί θέλουμε νά κάνουμε καί πῶς ἀντιλαμβανόμαστε τη νέα κοινωνία.

Ἡ ἀνάλυση τοῦ Σαμίρ Ἀμίν ἐπεκτάθηκε στίς διαφορές μητρόπολης καί περιφέρειας, στή δομική κρίση πού πετρά ἡμέρα ὁ καπιταλισμός στό ρόλο τῶν ὑπερδυνάμεων καί τόνισε τήν ἀναγκη μιας αὐτόνομης ἐθνικῆς λαϊκῆς πορείας για τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

— Ἡ κατάργηση τῶν τάξεων, εἶπε ὁ ὁμιλητής, συνεπάγεται τήν ἀπελαθρωσι ἀπό τη μερκαντιλιστική θεωρία, ἀλλά καί τό διεθνισμό καί την ἔνταξη σέ μιά νέα διεθνή οἰκονομική τάξη, διαφορετική ἀπ' τή σημερινή.

Ἐπό ἐρώτημα ὅν θά πρέπει νά ἐπιμηρηφεί ἡ μετάβαση στό σοσιαλισμό μέ ἀπομόνωση ἡ ἔνταξη στην παγκόσμιο καταμερισμό τῆς ἐργασίας, ὁ καθηγητής Ἀμίν ἐξήγησε τη ἀνάγκη ὅτι πρέπει ν' συνυφαίνει οἱ ἀναζητήσεις.

— Τό πέρασμα ἀπ' τον αὐτοκεντρισμό, γιά ἕνα κόσμο διάφορο νά, εἶναι [illegible] ἀνυπέρβλητο ἀπό ὅτι μερικοί σωστά λένε γιά τίς δυνατότητες νέων τάξεων [illegible] ἡ Σαμίρ Ἀμίν ἄφησε ἀνοιχτό.

— Στήν αὐτόνομη ἀνάπτυξη [illegible] ἀπαραίτητη ὅλες ἐκεῖνες οἱ δυνάμεις πού ὑφίστανται τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση. Στην Ἑλλάδα, τό ΠΑΣΟΚ ἐκφράζει πραγματικά αὐτή τή δυνατότητα, γιατί ὄχι μόνον ἀγκαλιάζει τήν περάστια μάζα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἄλλα καί γιατί στηρίζεται στίς ἀρχές τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς αὐτονομίας.

Στόν καθηγητή Ἀμίν, ἡ ὁμιλία τοῦ ὁποίου κράτησε μιαμισι ὥρα περίπου, ὑποβλήθηκαν ἀπ' τό ἀκροατήριο πολλές ἐρωτήσεις, στίς ὁποίες ἀπάντησε. Ὁ Σαμίρ Ἀμίν, ἐξάλλου, ὅπως ἄλλωστε καί οἱ περισσότεροι ἀπό τούς συνέδρους, πῆρε ἐπανειλημμένα τό λόγο, κατά τό τετραήμερο τοῦ σεμιναρίου, κάνοντας παρεμβάσεις σέ διάφορα ἐπί μέρους θέματα.

Στην ἀπογευματινή συνεδρίαση τῆς Δευτέρας πρώτος ὁμιλητής ἦταν ὁ οἰκονομολόγος Γεράσιμος Ἀρσένης, διευθυντής στά DIVISION FOR MONEY, FINANCE AND DEVELOPMENT τῆς UNCTAD, ὁ ὁποίος ἔχει χρησιμοποιηθεῖ πολλές φορές σαν οἰκονομικός σύμβουλος προοδευτικῶν κυβερνήσεων σέ διάφορες χώρες τοῦ κόσμου.

Ὅπως τόνισε ὁ Γ. Ἀρσένης, οἱ ἐμπειρίες πού μετέφερε στό συνέδριο ἐπηνέγκαν μακριά πίσω, στην ὑπόθεση τοῦ Κονγκό τοῦ Λουμούμπα, τῆς Χιλῆς τοῦ Ἀλλιέντε, τῆς Τζαμάικα, τῆς Τανζανίας κι ἀκόμη πιό πρόσφατα τῆς Νικαράγουας, ὅπου εἶναι τώρα οἰκονομικός σύμβουλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου γιά τό διακανονισμό τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους πού ἄφησε ὁ δικτάτορας Σομόζα.

Ὁ ὁμιλητής ἀνάλυσε ἕνα ἐμοντέλο ἀποφυγῆς, καθόρισε δηλαδή τί πρέπει ν' ἀποφύγει μιά προοδευτική κυβέρνηση πού βαδίζει πρός τό σοσιαλισμό. Τά κυριότερα συμπεράσματα τοῦ Γ. Ἀρσένη ἦταν:

● Γιά ν' ἀποδείξουμε τή σοσιαλιστική μας ἰδιότητα κανουμε συνηθές τό λάθος ν' ἀκολουθοῦμε μιάν ἀλυγιστη στρατηγική, ὥστε νά μήν κατηγορηθοῦμε ὅτι εἴμαστε ἀστοί. Πρέπει νά ξεκαθαρισετεί ὅτι εἶναι δυνατό νά ἀκολουθήσουμε, βραχυχρόνια, μιά γραμμή που δέν εἶναι καθαρά σοσιαλιστική, ὅν θέλουμε νά ἐπιπραταρήσει ὁ σοσιαλισμός μακροχρόνια.

● Πρέπει νά κινούμαστε μα κριά ἀπό τή διαχωριστική γραμμή μεταξύ ἐπιτυχίας καί ἀποτυχίας, ἀφήνοντας ἀρκετά περιθώρια γιά τό ἀπρόοπτο.

● Ὁ ἐξωτερικός οἰκονομικός μηχανισμός εἶναι ἐναντίον μιας ἐσωτερικῆς προσπάθειας γιά τή μετάβαση στό σοσιαλισμό. Αὐτό ἀφορά τούς διεθνεῖς ὀργανισμούς καί Τράπεζες, τις πολυεθνικές ἑταιρείες, τήν πολιτική τῆς Δύσης καί πολλές φορές καί τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπομένως, ἡ μετάβαση στό σοσιαλισμό ὀφείλει νά στηριχθεῖ κυρίως σέ ἐσωτερικές δυνάμεις.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσίασε ἡ ἀνάλυση ἀπ' τόν Γεράσιμο Ἀρσένη τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποίο οἱ διεθνεῖς πιστωτές ἐκβιάζουν μιά προοδευτική κυβέρνηση, ὅταν ζητήσει ἀναστολή πληρωμῆς τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν. Ὁ ὁμιλητής, ὡστόσο, ἔδωσε παραδείγματα περιπτώσεων, ὅπου προοδευτικές κυβερνήσεις κατάφεραν ν' ἀντιπεξέλθουν μ' ἐπιτυχία σέ πιέσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Δεύτερος ὁμιλητής τό ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας ἦταν ὁ οἰκονομολόγος Γιάννης Παπαντωνίου πού ἐργάζεται στον ΟΟΣΑ.

Ἀρχικά ὁ ὁμιλητής ἔκανε μιά ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς κρίσης καί τῶν ἐπιπτώσεων της στην Ἑλλάδα καί στή συνέχεια προσδιόρισε τά, κατά τη γνώμη του ἄμεσα καθήκοντα μιάς σοσιαλιστικῆς κυβέρνησης πού θά ἀναλάβει τήν ἐξουσία μέ τίς σημερινές συνθῆκες. Σάν τέτοια ἀνέφερε:

● τή σταθεροποίηση τῆς οἰκονομίας καί τήν ἐξασφάλιση τῶν προϋποθέσεων γιά τήν προώθηση τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτυξης,

● τη δραματική ἐπιτάχυνση τῶν παραγωγικῶν ἐπενδύσεων,

● τήν ἐλεγχόμενη αὔξηση τῆς κατανάλωσης καί

● τόν ἀποτελεσματικό ἔλεγχο τῶν εἰσαγωγῶν.

Τέλος, ὁ Γ. Παπαντωνίου θεώρησε ἀπόλυτα ἀναγκαία τή συνεννόηση μιας σοσιαλιστικῆς κυβέρνησης μέ τούς ἐργαζόμενους καί χαρακτήρισε ἐπεράστιο οἰκονομικό σφάλμα τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ.

Ἐπιμέλεια: Γ. ΣΤΑΘΗ — ΚΩΣΤΑ ΣΑΓΑΝΙΔΗ

Μετά τό τέλος τῶν δυό ὁμιλιῶν ἀκολούθησε ἐκτενής διάλογος μέ τό ἀκροατήριο.

Τό πρωί τῆς Τρίτης μίλησε πρώτος ὁ καθηγητής Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Βελιγροδίου Μπάλσα Σπάντερ, ὁ ὁποίος εἶναι γραμματέας τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἕνωσης τῶν Ἐργαζομένων τοῦ Βελιγροδίου, καθώς ἐπίσης καί συγγραφέας τοῦ κλασικοῦ βιβλίου «Τό πολιτικό σύστημα τῆς σοσιαλιστικῆς αὐτοδιαχείρισης».

Ὁ καθηγητής Σπάντερ ἔκανε μιά λεπτομερή ἀνάλυση τῆς γιουγκοσλαβικῆς σοσιαλιστικῆς ἐμπειρίας κι ἔδωσε στοιχεῖα για τη ἐφαρμογή τῆς αὐτοδιαχειρισης στή χώρα του. Ἀπάντησε ἐπίσης σέ πολλές ἐνδιαφέρουσες ἐρωτήσεις τοῦ ἀκροατηρίου, πού ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες γιά τά προβλήματα τῆς σημερινῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ἀκολούθησε ἡ ὁμιλία τοῦ ὑφυπουργοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας στό πανεπιστήμιο τῆς Βουδαπέστης Στ. Μπαμπανάση, μέ θέμα «οἱ ἐμπειρίες τῆς ἐκβιομηχάνισης στίς σοσιαλιστικές χώρες καί ἡ δυνατότητα ἐφαρμογής τους στην Ἑλλάδα».

Ἀρχικά ὁ ὁμιλητής χαρακτήρισε εἰστορικό ἀτυχημα τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἔχασε τή φάση της βιομηχανικῆς ἐπανάστασης, μέ τίς διαδικασίες τῆς ὁποίας συνδέθηκε μέ καθυστέρηση ἑνός αἰώνα.

Στή συνέχεια ἀναφέρθηκε στούς παράγοντες πού ἐπέδρασαν στή βιομηχανική ἀνάπτυξη τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καί χρησιμοποίησε ὀκτώ κριτήρια για ν' ἀξιολογήσει τ' ἀποτελέσματα.

Ὁ Στ. Μπαμπανάσης εἶπε ὅτι ἡ ἐμπειρία τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν μπορεί νά φανεῖ χρήσιμη στην Ἑλλάδα μέ ἀποφυγή τνω μηχανιστικῶν ἐπαναλήψεων καί τῶν ἀρνητικῶν πλευρῶν, ἀλλά καί μέ συνυπολογισμό τῶν οὐσιαστικῶν διαφορῶν ἀνάμεσα στή χώρα μας καί τίς ἀνατολικοευρωπαϊκές χώρες.

Ἀκολούθως ὁ ὁμιλητής διατύπωσε τήν ἄποψη ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἔχει μέν ἀκόμη περιθώρια ἐκβιομηχάνισης, ἀλλά εἶναι περιορισμένες οἱ δυνατότητες γιά νά γίνει μεγάλο βιομηχανικό κράτος.

Πρώτος ὁμιλητής τό ἀπόγευμα τῆς Τρίτης ἦταν ὁ Μοσάμπ Ἀλ Ἀράουι, μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Μορφωτικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ἰρακινοῦ κόμματος Μπάαθ, ὁ ὁποίος ἀνέφερε στοιχεῖα ἀπό τή σοσιαλιστική ἐμπειρία τῆς χώρας του.

— Τό κόμμα τοῦ Μπάαθ — εἶπε— εἶχε ἀπ' την ἀρχη την ἀντίληψη πως ὁ σοσιαλισμός ἦταν ἡ μόνη λύση γιά την ἀναγεννηση τοῦ ἀραβικοῦ ἔθνους.

Ὅσον ἀφορά το θεωρητικόμου αὐτοῦ τοῦ σοσιαλισμοῦ, τον προσδιόρισε κατ' ἀρχήν σαν σοσιαλισμό τοῦ Τρίτου Κόσμου, δηλαδή ἐναν ἀγώνα ἐθνικό καί μιά πάλη τῶν τάξεων, ἕνας ἀπελευθερωτικός ἀγώνας μέ σκοπό την κοινωνική ἀνάπτυξη. Καί μέσα ὅμως σ' αὐτα τά πλαίσια, ὁ σοσιαλισμός τοῦ Μπάαθ διατηρεί την ἰδιαιτερότητα του καί γι' αὐτό χαρακτηρίζεται Ἀραβικός Σοσιαλισμός.

Στή συνέχεια ὁ ὁμιλητής ἀναφέρθηκε στίς ἐπιτεύξεις του σοσιαλισμοῦ στή χώρα του, ἐπισημάνοντας ἰδιαίτερα στίς ἀλλαγές πού σημειώθηκαν σέ τομεῖς ὅπως ἡ δωρεάν ἐκπαίδευση, ἡ ὑγεία καί ἡ λαϊκή κατοικία.

Ἀκολούθως πῆρε τό λόγο ὁ καθηγητής Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βενσέν (Παρίσι) Κώστας Βεργόπουλος, πού μίλησε μέ θέμα «Ὁ περιφερειακός χαρακτήρας τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καί τῆς ἀστικῆς τάξης».

Ὅπως εἶπε ὁ ὁμιλητής, ἡ ἀστική τάξη στην Ἑλλάδα ἔχει ἀναπτυχθεί ἱστορικά καί ἀναπαράγεται ὄχι στό χῶρο τῆς οἰκονομίας, ἄλλα σέ ὀργανική σύμπλεξη μέ τό κράτος. Ἐξ οὗ καί ὁ χαρακτήρας της δέν εἶναι ἐπιχειρηματικός, ἀλλά εἰσοδηματικός: ἡ ἴδια ἡ ἑλληνική ἀστική τάξη δέν ἔχει χαρακτήρα παραγωγικό, ἀλλά καταναλωτικό, ἐφόσον τά κέρδη της δεν προέρχονται ἀπό τη διεύρυνση τῆς κλίμακός της, ἀλλά ἀπό την προστασία καί τά προνόμια.

Ἡ κοινωνική διαστρωμάτωση στην Ἑλλάδα γίνεται πρωτίστως ὄχι στό χῶρο τῆς οἰκονομίας, ἀλλα στό χῶρο τῶν πολιτικῶν σχέσεων γύρω ἀπό τό κράτος καί τίς λειτουργίες τῆς διοίκησης.

Ἡ ἐξωτερικής ἐκβιομηχάνιση καταλήγει πάντα νά διογκώνει παθολογικά τίς εἰσαγωγές καί την ἐξάρτηση ἀπό τό ἐξωτερικό. Τό πρόβλημα τῆς ἀνάπτυξης ὑποτάσσεται ἔτσι στην ἐπιβίωση τῆς ἐξωστρέφειας, ἐνώ θά ἔπρεπε νά γίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο: οἱ ἐξωτερικές σχέσεις τῆς οἰκονομίας νά τεθοῦν στην ὑπηρεσία τῆς ἀνάπτυξης. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ διεθνεῖς σχέσεις δέν εἶναι πάντα ἀσυμβίβαστες μέ την ἀνάπτυξη. Ὅμως τό ἀποφασιστικό στοιχεῖο εἶναι πάντα ο δυναμικός χαρακτήρας τῆς ἀναπτυξιακῆς διαδικασίας, πού πρέπει νά δοισθεῖ σάν ὁ κύριος στρατηγικός στόχος.

Ἄμεσα μέτρα οἰκονομικῆς — κοινωνικῆς πολιτικῆς γιά τό ξεπέρασμα των προβλημάτων του ὀργανικοῦ πληθωσιμοῦ σήμερα θά ἔπρεπε νά εἶναι δύο:

1 Δραστική ἀναπατανομή τῶν μισοδημάτων ὑπέρ τῶν κατώτερων εἰσοδηματικῶν

'Ο κ. Θ. Πάγκαλος

τάξεων, ὅστε νά τονωθεῖ ἡ ἀγορά καί συνεπώς ἡ ἀγχώρια παραγωγή, ἀλλά καί νά ἐπιλθει ἔτσι μια ἐλάττωση τῶν εἰσαγωγῶν πού πραγματο ποιοῦν σήμερα οἱ ἀνώτερες εἰ σοδηματικές τάξεις.

2 Ἀνάπτυξη καί ἐκσυγχρονισία ἑνός νέου συστήματος ἐπενδύσεων μέ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ ΦΟΡΕΙΣ (ὅπως π.χ ἀγροτο - βιομηχανίες, κοινοτικές μονάδες παραγωγῆς, ἀποκέντρωση, αὐτοδιαχείριση κλπ.), ὥστε νά ἀποφευχθεί τόσο ὁ δεσποτισμός τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου, ὅσο καί ὁ δεσποτισμός τοῦ κράτους.

Ἡ ἀπεργία ἐπενδύσεων τῶν βιομηχάνων δεν ἀντιμετωπίζεται μέ κρατικές ἐπενδύσεις, ἀλλά μέ την ἀνάπτυξη νέων φορέων ἀπό τό χῶρο τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, καί μαζικά ἀπό τη γραφειοκρατία καί τόν ὁλοκληρωτισμό πού ἐνεργοποιεί κάθε ἀνάπτυξη τοῦ κρατισμοῦ.

Στόν καθηγητή Βεργόπουλο ὑποβλήθηκαν στο τέλος τῆς ὁμιλίας του διάφορες ἐρωτήσεις, στίς ὁποίες ἀπάντησε:

Τό πρωί τῆς Τετάρτης, πρῶτος ὁμιλητής ἦταν ὁ καθηγητής στή Σχολή Ἀναπτυξιακῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Νόγκαντς Ἀντρέ - Γκούντερ Φράνκ, βαθύς σοχαστής τῶν προβλημάτων τῆς στρεβλωσης καί τῆς ἐξάρτησης, σάν βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ὑπανάπτυξης καί συγγραφέας πολλῶν βιβλίων.

Ὁ καθηγητής Φρανκ ἔκανε ἀρχικά μιά ἱστορική ἀναδρομή στίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τόν 17ο αἰώνα μέχρι σήμερα, γιά νά συνεχίσει με την κριτική τῶν μεθόδων πού χρησιμοποιεῖ σήμερα ἡ Δύση, προκειμένου νά ἀντιπεξέλθει στή βαθιά δομική κρίση τοῦ συστήματος πού ἄρχισε τό 1967.

Ἀκολούθως ὁ ὁμιλητής βάλωσε ὅτι συνφωνεῖ μέ τίς προειδοποιήσεις τοῦ Γεράσιμου Ἀρσένη κι ἐπισήμανε κι αὐτός ὁρισμένες καταστάσεις πού θά πρέπει νά ἀποτιμεωπίσει μιά σοσιαλιστική κυβέρνηση στην Ἑλλάδα.

— Ἡ ἐνδεδειγμένη λύση —εἶπε— εἶναι να γίνουν ἐλαχιστες γρήγορες βομβικές ἀλλαγές, ὅσο καί ὁ δεσποτισμός τοῦ κράτους.

Ἡ ἀπεργία ἐπενδύσεων τῶν βιομηχάνων δεν ἀντιμετωπίζεται μέ κρατικές ἐπενδύσεις, ἀλλά μέ την ἀνάπτυξη νέων φορέων ἀπό τό χῶρο τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, καί μαζικά ἀπό τη γραφειοκρατία καί τόν ὁλοκληρωτισμό πού ἐνεργοποιεῖ κάθε ἀνάπτυξη τοῦ κρατισμοῦ.

Στόν καθηγητή Βεργόπουλο ὑποβλήθηκαν στο τέλος τῆς ὁμιλίας του διάφορες ἐρωτήσεις, στίς ὁποίες ἀπάντησε:

Τό πρωί τῆς Τετάρτης, πρῶτος ὁμιλητής ἦταν ὁ καθηγητής στή Σχολή Ἀναπτυξιακῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Νόγκαντς Ἀντρέ - Γκούντερ Φράνκ, βαθύς σοχαστής τῶν προβλημάτων τῆς στρεβλωσης καί τῆς ἐξάρτησης, σάν βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ὑπανάπτυξης καί συγγραφέας πολλῶν βιβλίων.

Ὁ καθηγητής Φρανκ ἔκανε ἀρχικά μιά ἱστορική ἀναδρομή στίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τόν 17ο αἰώνα μέχρι σήμερα, γιά νά συνεχίσει με την κριτική τῶν μεθόδων πού χρησιμοποιεῖ σήμερα ἡ Δύση, προκειμένου νά ἀντιπεξέλθει στή βαθιά δομική κρίση τοῦ συστήματος πού ἄρχισε τό 1967.

Ἀκολούθως ὁ ὁμιλητής βάλωσε ὅτι συνφωνεῖ μέ τίς προειδοποιήσεις τοῦ Γεράσιμου Ἀρσένη κι ἐπισήμανε κι αὐτός ὁρισμένες καταστάσεις πού θά πρέπει νά ἀποτιμεωπίσει μιά σοσιαλιστική κυβέρνηση στην Ἑλλάδα.

— Ἡ ἐνδεδειγμένη λύση —εἶπε— εἶναι να γίνουν ἐλαχιστες γρήγορες βομβικές ἀλλαγές ὅπως αὐτές πού πρότεινε ὁ Α. Παπανδρέου καί πρέπει ν' ἀντιλαμβανόμαστε ἐπίσης τίς ἀντικειμενικές συνθῆκες ὑπό τίς ὁποίες θά γίνουν αὐτές οἱ ἀλλαγές.

'Ο κ. Κ. Βεργόπουλος

Δεύτερος ὁμιλητής τοῦ πρωινοῦ τῆς Τετάρτης ἦταν ὁ δόκτορας Χάνς - Γιοῦργκεν Ἄξτ, ἐπιστημονικός συνεργάτης στό Ἰνστιτούτο Κοινωνιολογίας τοῦ Τεχνικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, πού ἐχει ἀσχοληθεῖ ευρύτατα κι ἔχει γράφει μιά σειρά βιβλίων πάνω σέ ζητήματα τῆς ΕΟΚ καί ἰδιαίτερα τῆς διεύρυνσής της πρός τή Μεσόγειο.

Ὁ Δρ Ἄξτ σημείωσε ἀρχικά τή μεγάλη συμμετοχή τῶν γυναικῶν στό ἀκροατήριο τοῦ σεμιναρίου, πράγμα πού ὑποβλήνει, ὅπως εἶπε, καί την ὑποστήριξη τῶν γυναικῶν στό ΠΑΣΟΚ.

Στην ἀρχή ὁ ὁμιλητής ἀναφέρθηκε στίς ἀλλαγές πού ἔχουν ὀπέλθει τελευταία στίς διεθνεῖς σχέσεις, μέ ἰδιαίτερη ἀναφορά σέ μιά τάση ἀναξαρτητοποιήσεως τῆς Εὐρώπης. Συνέχισε μέ ἀναφορές στίς ἐπιδώξεις τῆς ΕΟΚ στην περιοχή τῆς Μεσογείου καί ἀνέλυσε τίς πιθανές ἀντιδράσεις τῆς Κοινότητας στό σοσιαλισμό.

Ὁ Δρ Ἄξτ ἐπισήμανε ἐπίσης τίς ὑποχωρήσεις τῆς ἑλληνικῆς κυβέρνησης κατά τή διάρκεια τῶν διαπραγματεύσεων μέ την ΕΟΚ καί τόνισε την ἀνάγκη:

● νά ἐνισχυθεί ἡ ἐθνική ἀνεξαρτησία καί ἡ αὐτονομία τῆς χώρας, ἀκόμη καί στην περίπτωση ἔνταξης καί παραμονής στη ΕΟΚ,

● νά συνεργασθοῦν τά προοδευτικά κόμματα σέ μιά κοινή ἀντιπαράθεση στόν καπιταλισμό καί

● νά προωθηθεί ἡ εἰρήνη καί ὁ ἀφοπλισμός.

Στους δύο ὁμιλητές ὑποβλήθηκαν ἐπίσης πολλά ἐρωτήματα ἀπό τό ἀκροατήριο.

Τό ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης μίλησε ὁ δόκτορας Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν Θ. Πάγκαλος, ὁ ὁποίος παλιότερα δίδαξε στη Βιενάν καί σέ ἄλλα γαλλικά πανεπιστήμια.

Ὁ ὁμιλητής ἐξέφρασε τη γνώμη ὅτι ἡ χώρα μας ἔχει τη δυνατότητα νά ἀντιπεξέλθει στίς ἐξωτερικές ἀντιδράσεις πού ἐνδεχόμενα θά προκαλέσει ἡ μετάβαση στό σοσιαλισμό, τονίζοντας ὅτι ἡ Ἑλλάδα —πού εἶναι ἡ 26η βιομηχανική δύναμη τοῦ κόσμου— βρίσκεται σέ καλύτερη μοίρα ἀπό ἄλλες χῶρες πού τό πέτυχαν προηγουμένως.

Στή συνέχεια ἀνέλυσε ἕνα πλέ-

☞ Ἡ συνέχεια στην 8η σελίδα

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΣΑΜΙΡ ΑΜΙΝ

ΙΡΑΝ: Ἀπαρχή σειρᾶς κοινωνικῶν ἐκρήξεων

Στό περιθώριο τοῦ Συνεδρίου πού διοργάνωσε τό Κέντρο Μεσογειακῶν Μελετῶν, ἡ Ἑ.Τ.Κ.» εἶχε τήν εὐκαιρία νά πάρει μιά ἀποκλειστική συνέντευξη ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος ἀπό τόν παγκόσμια γνωστό συγγραφέα καί θεωρητικό τῆς ἄνισης ἀνάπτυξης, καθηγητή Σαμίρ Ἀμίν.

Στή συνέντευξή του ὁ καθηγητής Ἀμίν δίνει σημαντικές πληροφορίες γιά τή νέα παγκόσμια οἰκονομική τάξη πού πρόκειται νά διαμορφωθεί στά ἑπόμενα χρόνια, μέσα ἀπό μιά σειρά λαϊκῶν ἐξεγέρσεων στόν Τρίτο Κόσμο, ἀναλυε τίς ἐπιδιώξεις τῶν ὑπερδυνάμεων στην Ἀφρική καί σχολιάζει τίς πρόσφατες κινήσεις σ' αὐτη τή περιοχή τοῦ κόσμου.

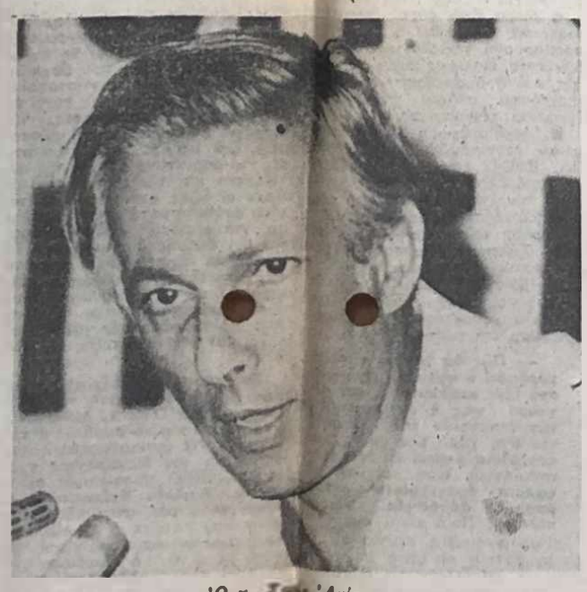

'Ο κ. Σαμίρ Ἀμίν.

ΟΞΥΔΕΡΚΕΙΑ

Μέ ἀναλυτική ὀξυδερκεια "ι ἐπιστημονική ἐπιχειρηματολογία ὁ Σαμίρ Ἀμίν δεν βιοτάζει να χαρακτηρίσει τήν ἐξέγερση στήν Περσία σάν τόν πρῶτο κρίκο μιάς ἀλυσίδας κοινωνιῶν ἐκρήξεων, νά καταλογίσει εὐθύνες στήν ΕΣΣΔ γιατί δέν βοήθησε τήν κοινωνική ἐξέλιξη στόν Τρίτο Κόσμο καί νά ἀπορρίψει ὅλα τά ἀφρικανικά πειράματα πού διεκδίδησαν κατά καιρους τόν σοσιαλιστικό μανδύα.

Τό πλήρες κείμενο τῆς συνέντευξης, πού πῆρε ὁ συντεργάτης μας Γιώργος Στάθης, δημοσιεύεται στή συνέχεια.

— Τί πιθανότητες δίνετε σε μιά σύντομη ἐπιφάνεια μιας νέας παγκόσμιας οἰκονομικής τάξης καί ποιά νομίζετε ὅτι θά εἶναι τά βασικά χαρακτηριστικά της γνωρίσματα;

—Ἡ διεθνής οἰκονομική τάξη ἄλλαξε τά τελευταία χρόνια, κι αὐτό εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῶν ἀλλαγῶν πού ἔχουν ἐπέλθει σέ ἐθνικό ἐπίπεδο. Κατά τή γνώμη μου, ἡ σημερινή κρίση εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς μεταβολῆς τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων πού ἴσχυσε ἐδώ καί 30 χρόνια, δηλαδή μετά τόν Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οἱ βασικές ἀλλαγές εἶναι οἱ τροποποιήσεις τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων τοῦ ἀναπτυγμένου βορινοῦ

«ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ»

ΑΝΔΡΕΑΣ: Το ΠΑΣΟΚ θ' ανοίξει τον ελληνικό δρόμο προς τον Σοσιαλισμό

ΠΑ.ΣΟ.Κ.

«Η πλατεια συμμαχία τῶν εργαζομένων, εκείνων πού εἶναι αντικείμενο της σταγνής εκμετάλλευσης οχι μόνο από τόν βιομήχανο, αλλά από τόν μεσάζοντα, τόν μεταπράτη, τό τραπεζικό σύστημα, τις πολυεθνικές, θά στηρίξει την πορεία πρός την σοσιαλιστική αλλαγή». Αὐτά τόνισε ὁ Πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου, μιλώντας στήν ἐναρκτήρια σύνοδο τοῦ Διεθνοῦς Σεμιναρίου γιά τήν «Μετάβαση στό Σοσιαλισμό».

Ὁ Α. Παπανδρέου τόνισε ἀκόμα πώς στήν Ἑλλάδα αὐτή την πορεία, αυτη την καθοδήγηση την ἔχει ἀναλάβει το ΠΑΣΟΚ και εἶναι σίγουρο πώς με σταθερά και γερά βήματα θά οικοδομηθεί ἡ βάση γιά την σοσιαλιστική αλλαγη στη χώρα μας.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ, πού καταχειροκροτήθηκε ἀπό τούς συνέδρους ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρίν μπῶ στά αὐσιαστικά σχόλια, ἐπιθυμῶ νά ἐκφράσω τή μεγάλη μου χαρά, τη μεγάλη μου ἱκανοποίηση, γιατί σ' αὐτό τό σε[illegible] καταγορίας πού ἀντιμετωπίζουν τά προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς και πολιτικῆς ἀλλαγῆς ὄχι μόνο σέ θεωρητικό ἐπίπεδο, ἀλλά και σαν ἄμεση ἐμπειρία, σφαιρικά, σε παγκόσμια κλίμακα. Τούς χαιρετίζω και τούς ευχαριστῶ γιατί θα κάνουν μιά συγκεκριμένη, ἀνκτίμητη προσφορά στό ἀριστερό κίνημα τῆς χώρας μας — στήν πορεία πρός τόν σοσιαλισμό — πού θλέπουμε ἐμεῖς τουλάχιστον, νά ἀνοίγει ὁ δρόμος, σε σύντομο σχετικά διάστημα. Θά ἤθελα ἐπίσης νά προσθέσω ὅτι ὑπάρχουν πολλοί Ἕλληνες διακεκριμένοι ἐπιστήμονες πάνω στά ἴδια προβλήματα τῆς μετάβασης πρός τό σοσιαλισμό πού δέν συμπεριλαμβάνονται ἐπίσημα στό πρόγραμμα. Εἶναι ὅμως παρόντες και στίς συζητήσεις πού θα ἀκολουθήσουν προσβλέπουμε και στη δική τους θετικη συμβολή. Τό θέμα βέβαια γιά μας δέν εἶναι ἀκαδημαϊκό. Δέν ἀρνεῖται κανείς τό ἀκαδημαϊκό ἐνδιαφέρον πού ἔχει ὁ προβληματισμός. Γιά μάς ὅμως και για ἄλλες χώρες πού βρίσκονται κάτω ἀπο ἄλλες συνθήκες, τό πρόβλημα εἶναι καυτό.

Εἴμαστε σύμφωνοι ὅτι περνᾶμε μιά βαθειά ἐπαναστατική περίοδο σέ παγκόσμια κλίμακα. Ὁ παγκόσμιος καπιταλισμός περνάει μέσα ἀπό μιά βαθειά ἔντονη και μακρά κρίση. Δέν εἶναι ἡ στιγμή νά προσπαθήσω νά ἐρευνήσω αὐτή την κρίση και νά κάνω κάποια πρόβλεψη γιά τίς προοπτικές πού ἀνοίγονται στό μέλλον γιά τόν δυτικό καπιταλισμό. Γνωρίζω και νομίζω οι ἄλλοι γνωρίζουν, ὅτι, ἄν αὐτό τό κοινωνικό σύστημα, ὁ ἐπιστατικός κατ' ἀνάγκην και ἐκ συστήματος, καπιταλισμός, ἄν αὐτή ἡ δυναμική του δέν βρεῖ καινούργιες μεγάλες διεξόδους, θά βαθύνει ἀκόμη περισσότερο ἐάν δεν ὁδηγήσει σέ μιά σύγκρουση - ἀναμέτρηση μέ την ἄλλη ἤ τις ἄλλες ὑπερδυνάμεις, ἄν δέν μάς ὁδηγήσει, δηλαδή, στόν ἄλεθρο, τότε, σέ κάθε περίπτωση, θά ὑποστεῖ τό σύστημα βαθειές ἀλλαγές πού εἶναι δύσκολο νά προβλεφθοῦνε τώρα.

Ὀφείλουμε νά ὁμολογήσουμε, ἐμεῖς πού πιστεύουμε στό σοσιαλισμό, ὅτι δέν εἴμαστε ἱκανοποιημένοι ἀπό τόν ὑπαρκτό σοσιαλισμό, ἀπό τά πρότυπα πού ὑπάρχουν μέχρι στιγμῆς. Ὑπάρχουν βασικά δύο χώροι τούς ὁποίους μπορεῖ νά συνδέσει κανείς μέ τό σοσιαλισμό. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ χώρος πού καλύπτεται ἀπό τήν Σοβιετική Ἕνωση και τό Ἀνατολικό Μπλόκ. Ὁ ἄλλος — ἄς μήν ἀναφερθῶ στήν Κίνα αὐτή τή στιγμή — ἀφορᾶ τίς πολλές χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου πού ἔρτασαν στόν σοσιαλισμό — μέ εἰσαγωγικά πάντοτε, γιατί εἶναι βαθύ ἐρώτημα, τόν ὁποῖο δέν προτίθεμαι νά προσδιορίσω, δέν εἶναι εὔκολο νά γίνει αὐτό — φτάσανε αὐτές οἱ χώρες στό σοσιαλισμό — τουλάχιστον οἱ ἴδιες πιστεύουν ὅτι φτάσανε — μέσα ἀπό ἐθνικοαπελευθερωτικά κινήματα. Σ' αὐτή θέβαια τήν κατηγορία ἐμπίπτει και ἡ ὑπόθεση τῆς Λατινικῆς Κίνας. Δέν εἴμαστε ἱκανοποιημένοι, γιατί πρώτα ἀπ' ὅλα ἀναγνωρίζαμε — κι αὐτό μέ ἀτίμωσα — ὅτι ἐκεῖ συνεχίζει νά ὑπάρχει ἡ ἐξαρτημένη ἐργασία. Ἐκεῖ, ὅπως και στό κλασσικό μοντέλλο τοῦ καπιταλισμοῦ ὑπάρχει ἡ ἀγορά τῆς ἐργασίας. Και αὐτό εἶναι σήμα κατατεθέν ὄχι ὄχι τοῦ καπιταλισμοῦ πάντως ὄχι τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἀρνητικά δηλαδή, μάς δίνεται ἡ πληροφόρηση πώς ὑπάρχει αὐσιαστικά μιά ταξική κοινωνία ἀλλαγμένη ἀσφαλῶς σημαντικά και ριζικά σέ σχέση μέ τά καπιταλιστικά πρότυπα, ἀλλά πάντως δέν εἶναι ἐκεῖνο πού ὀραματιζόμαστε. Γιατί στεν μιλᾶμε γιά σοσιαλισμό πιστεύουμε στή διαμόρφωση ἄλλων σχέσεων κοινωνιῶν στήν παραγωγή πού καταργοῦν τήν ἐξαρτημένη ἐργασία και πού στή θέση της δίνουν τήν ἐξουσία στούς ἐργαζόμενους νά αὐτοδιαχειρίζονται τήν παραγωγή. Ὅταν μιλᾶμε γιά σοσιαλισμό, εἶναι σωστές πώς δέν τόν ταυτίζουμε μέ τήν μονοκρατορία τοῦ κόμματος, πού εἶναι φυσιολόγο, που τά ἔβρε ὅλα και πού ὁδηγεῖ τίς μάζες στά πλαίσια ἑνός προγραμματισμοῦ, στή διαμόρφωση τοῦ ὁποίου δέν ἔχει συμμετάσχει ἡ λαϊκή βάση.

Ἰδιαίτερη αἰσιοδοξία

Ἐλπιδοφόρος λοιπόν αὐτή την ἐπαναστατική, μακροπνοη, ἐποχή, θά παρατηρήσανε ὅτι δέν ἔχουμε λόγους νά εἴμαστε ἰδιαίτερα αἰσιόδοξοι. Ζήσαμε σε μιά ἀπείρως ἐλπιδοφόρα, σε μιά ἀπείρως ἐπικίνδυνη περίοδο, ἡ ὁποία ἔκλεισε ἀσφαλῶς μέσα της, τους ἀγῶνες τῆς Ἑλλάδας και τῆς Ἀθηνοῦσας.

*Θέλω νά πῶ ἐδῶ πλέκς πῶς ἡ αἰσιοδοξία νά συνδυάζεται στήν ἐφαρμογή, μέ τήν σοσιαλιστική ἀγωνία [illegible] μέ τόν κοινωνικό ἀγῶνα [illegible] ἡ ἐπιστήμη πῶς στό Βιετνάμ, στή Βόρεια Κορέα, ἀκόμη ἴσως κάποιοι [illegible] σε πολύ πιο ἀναπτυγμένο καπιταλισμό, [illegible] σε μιά περίοδο λιτότητας [illegible] ἐφαρμόζεται σε μιά [illegible] ἡ ἀποφασιστικὴ οἰκονομικὴ ἀναμόρφωση [illegible] τῆς ἐξουσίας [illegible] τῆς ἐπιστήμης [illegible] τῆς ἐπιστήμης [illegible] ἀκόμη πιο κοντά [illegible] ἀκόμη πιο κοντά [illegible] ἀκόμη πιο κοντά